

Ως φανατισμό εννοούμε την τυφλή υπακοή σε μια ιδέα, την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο, ως το σημείο να ασκούμε βία για να υποχρεώσουμε άλλους να την ακολουθούν και να τιμωρούμε όποιον δεν είναι διατεθειμένος να την **ενστερνιστεί**. Στην έννοια του φανατισμού υπονοείται ότι η ιδέα στην οποία είναι αφοσιωμένος ο φανατικός είναι μια ιδέα εσφαλμένη και επικίνδυνη, που δεν αξίζει να την ενστερνίζεται κανείς με τόση επιμονή. Σε τούτο ο φανατισμός αντιτίθεται στον ενθουσιασμό: ενθουσιώδης είναι ο οπαδός μιας ιδέας ευγενικής, μεγαλόψυχης ή **φιλόανθρωπης**. Συνέπειες μιας φανατικής στάσης και νοοτροπίας είναι η μισαλλοδοξία για τις ιδέες των άλλων και ένα πνεύμα μανιώδους προσηλυτισμού που δεν αποφεύγει τα βίαια ή και απάνθρωπα μέσα.

Ο φανατισμός συνδέεται γενικά με το δογματισμό, δηλαδή με την πίστη σε μια αλήθεια ή σε ένα σύστημα αληθειών, που από τη στιγμή που θα τις αποδεχθούμε δεν πρέπει πλέον να τίθενται υπό αμφισβήτηση και που αρνούνται τη συζήτηση με άλλες. Σε μια κοινωνία στην οποία μια ομάδα φανατικών παίρνει το προβάδισμα, γεννιέται ως αντίδραση και διαδίδεται το πνεύμα του κομοφορμισμού.

Ο κομοφορμισμός απαντάει στον πεισματικό ζήλο του φανατικού με τον δειλό ζήλο εκείνου που δεν θέλει να διατρέξει τον κίνδυνο να καταδιωχθεί για τις ιδέες του, με την υποτακτική και δουλική αποδοχή των αληθειών των άλλων, αν και στο βάθος δεν τις πιστεύει.

Ο εχθρός και των δύο είναι το κριτικό πνεύμα, η χρήση του λόγου που ενισχύεται από την εμπειρία. Το κριτικό πνεύμα εναντίον της **έξαψης** των φανατικών διδάσκει την αίσθηση του ορίου και την αρετή της ανεκτικότητας και εναντίον της υποταγής των κομοφορμιστών υποκινεί την αμφιβολία και μας μαθαίνει να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό, δρώντας άλλοτε σαν φραγμός και άλλοτε σαν κέντρισμα.

Όπως στο φανατισμό αντιπαράκειται, για το καλό, η ανεκτικότητα, έτσι του αντιπαράκειται, για το κακό, ο κυνισμός (με τη συνήθη και όχι με τη φιλοσοφική έννοια του όρου). Ο φανατικός πιστεύει με ακραίο τρόπο σε μία μόνον ιδέα. Ο κυνικός δεν πιστεύει σε καμιά, αλλά είναι διατεθειμένος να επωφεληθεί από όλες ανάλογα με το όφελος που θα **αποκομίσει**.

Το νόημα που σήμερα δίνουμε στη λέξη φανατισμός και όλα όσα κατανοούμε με αυτήν την έννοια συνδέονται στενά με την πολεμική των φιλοσόφων του Διαφωτισμού. Η λέξη φανατισμός έχει στη γλώσσα τους ένα ευρύτατο νόημα: υποδεικνύει όλα όσα αυτοί καταπολεμούν και θα ήθελαν να δουν να χάνονται από τον κόσμο για την ευτυχία του ατόμου και την πρόοδο της ανθρωπότητας, δηλαδή τη θρησκευτική δεισιδαιμονία και τις ολέθριες συνέπειές της, τους πολέμους, τις διώξεις, τα μαρτύρια της πυράς.

Αν θα θέλαμε να εκφράσουμε με μια διατύπωση το συνολικό νόημα της μάχης του Διαφωτισμού, δεν θα μπορούσαμε να την ορίσουμε καλύτερα παρά ως την πιο εκτεταμένη και λαϊκή διανοητική μάχη εναντίον του φανατισμού που διεξήχθη ποτέ (...).

Η διαφορά ανάμεσα στους Διαφωτιστές, οι οποίοι έβγαιναν από δυο αιώνες θρησκευτικών πολέμων, και σε μας έγκειται στο ότι ο φανατισμός στον οποίο αυτοί επιτέθηκαν ήταν σχεδόν αποκλειστικά θρησκευτικός, ενώ εκείνος του οποίου την εμπειρία έχουμε σήμερα είναι σχεδόν αποκλειστικά πολιτικός. Τα ιστορικά πρόσωπα που ενσάρκωναν το φανατισμό ήταν ένας Τορκεμάδα, ένας Καλβίνος, έτσι όπως είναι για μας οι διάφοροι Γκέμπελς των **ολοκληρωτικών** καθεστώτων.

Η άλλη βαθύτερη διαφορά ανάμεσα σε μας και στους φιλοσόφους του Διαφωτισμού αναφέρεται στις αιτίες και στις θεραπείες. Εκείνοι έβλεπαν στην άγνοια του απλού λαού (που την εκμεταλλεύονταν οι πονηροί) τη μεγαλύτερη αιτία της πρόληψης που γεννούσε τα φαινόμενα του ατομικού και συλλογικού φανατισμού. Και ανάγοντας το πρόβλημα σε μια πάλη του φωτός του λόγου ενάντια στα σκοτάδια της προκατάληψης, δεν έβλεπαν άλλη θεραπεία παρά μόνο τη διάδοση μιας γνώσης βασισμένης στο λόγο και στην εμπειρία. Εμείς, έπειτα από την πιο τρομερή έκρηξη συλλογικού φανατισμού που υπήρξε ποτέ, το ναζισμό, είμαστε λιγότερο βέβαιοι για τις αιτίες και λιγότερο ήσυχοι σχετικά με τις θεραπείες.

Η ιστορική εμπειρία μάς έχει διδάξει ότι οι κοινωνίες οι πιο **αμόλυντες** από το φανατισμό είναι εκείνες στις οποίες η διανοητική και πολιτική εκπαίδευση τείνει όλο και περισσότερο να βασίζεται στην ελεύθερη συζήτηση των ιδεών μάλλον και όχι στη διδασκαλία ήδη καθορισμένων συστημάτων αλήθειας, και των οποίων το καθεστώς εμπνέεται από την αρχή της πολλαπλότητας των δρόμων πρόσβασης στην αλήθεια και επομένως από την άρνηση μιας κρατικής φιλοσοφίας ή ιδεολογίας που θα είναι άλλη από εκείνη της ειρηνικής συνύπαρξης όλων των φιλοσοφιών ή ιδεολογιών.

(Νομπέρτο Μπόμπιο, λήμμα «Φανατισμός»)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A. Να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα του κειμένου στο πλαίσιο μιας συζήτησης που διεξάγεται στην τάξη σας (120-140 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B.1. ενστερνιστεί, φιλόανθρωπης, έξαψης, αποκομίσει, ολοκληρωτικών, αμόλυντες: Να αντικαταστήσετε τις παραπάνω λέξεις με νοηματικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να μην αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου. **Μονάδες 6**
2. Να εντοπίσετε τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **Μονάδες 6**
3. Να αναγνωρίσετε τον τρόπο και τα μέσα πειθούς της όγδοης παραγράφου του κειμένου («Η διαφορά... καθεστώτων») και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **Μονάδες 5**
4. «Ο κομοφορμισμός απαντάει στον πεισματικό ζήλο του φανατικού με τον δειλό ζήλο εκείνου που δεν θέλει να διατρέξει τον κίνδυνο να καταδιωχθεί για τις ιδέες του, με την υποτακτική και δουλική αποδοχή των αληθειών των άλλων, αν και στο βάθος δεν τις πιστεύει». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων, χωρίς δικά σας σχόλια, το νόημα της περιόδου. **Μονάδες 12**

5. υπηρετούμε, στάσης, καταδιωχθεί, πολέμους, διδάξει, πρόσβασης: να εντοπίσετε την αναφορική ή ποιητική λειτουργία των λέξεων μέσα στο κείμενο και να σχηματίσετε για κάθε λέξη, μία πρόταση ή περίοδο με την αντίθετη λειτουργία

Μονάδες 6

Γ. Παραγωγή λόγου

Ο φανατισμός ως διαχρονική εκδήλωση δογματικής πίστης σε ακραίες ιδέες αποτελεί ένα πολύμορφο φαινόμενο, το οποίο γνωρίζει στις μέρες ιδιαίτερη έξαρση. Ως εκπρόσωπος του σχολείου σας και μέλος της Βουλής των Εφήβων συμμετέχετε σε συζήτηση που λαμβάνει χώρα σ' αυτήν με θέμα «Φανατισμός και Παιδεία», για να αναφερθείτε στα αίτια που γεννούν το φανατισμό στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς και να ευαισθητοποιήσετε το ακροατήριό σας ως προς την αναγκαιότητα αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω της συμβολής του σχολείου.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Αγαπητοί συμμαθητές,

Ο συγγραφέας ξεκινά ορίζοντας το φανατισμό ως τη δογματική πίστη σε ακραίες, εσφαλμένες ιδέες, για την επιβολή των οποίων ασκείται βία.. Στον αντίποδα του ενθουσιασμού, ο φανατισμός συνδέεται με τη μισαλλοδοξία και το δογματισμό, καθώς αρνείται το διάλογο. Έπειτα, ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει στο φανατικό τον κομορμιστή που φοβάται να υπερασπιστεί τα πιστεύω του, και τον κυνικό που υιοθετεί τυχοδιωκτικά διάφορες ιδεολογίες, ενώ προβάλλει ως αντίδοτο το κριτικό πνεύμα και την ανεκτικότητα. Ο συγγραφέας, επιπλέον, αναφέρει ως πολέμιους του θρησκευτικού φανατισμού τους Διαφωτιστές, οι οποίοι απέρριπταν τις προκαταλήψεις στηριζόμενοι στη λογική. Σήμερα, ωστόσο, παρουσιάζει έξαρση ο πολιτικός φανατισμός, του οποίου, σε αντίθεση με τους Διαφωτιστές, αγνοούμε τόσο τις ρίζες όσο και τα μέσα καταστολής του. Συμπερασματικά, αδιάφορες από το φανατισμό κοινωνίες είναι όσες στηρίζονται στον πλουραλισμό των απόψεων για την προσέγγιση της αλήθειας, καθώς και στη συνύπαρξη όλων των ιδεολογικών συστημάτων.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

B.1. ενστερνιστεί	=	υιοθετήσει
φιλάνθρωπος	=	φιλόκληρος, ανθρωπιστικής
έξαψης	=	παροξυσμού
αποκομίσει	=	κερδίσει
ολοκληρωτικών	=	δικτατορικών
αμόλυντες	=	αδιάφθορες

2. Ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί συνδυασμό μεθόδων. Αρχικά, χρησιμοποιεί ορισμό καθώς ορίζει την έννοια του φανατισμού («Ως φανατισμό εννοούμε την τυφλή υπακοή σε μια ιδέα, την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο, ως το σημείο να ασκούμε βία για να υποχρεώσουμε άλλους να την ακολουθούν και να τιμωρούμε όποιον δεν είναι διατεθειμένος να την ενστερνιστεί. Στην έννοια του φανατισμού υπονοείται ότι η ιδέα στην οποία είναι αφοσιωμένος ο φανατικός είναι μια ιδέα εσφαλμένη και επικίνδυνη, που δεν αξίζει να την ενστερνίζεται κανείς με τόση επιμονή.»). Συγκεκριμένα τα στοιχεία του ορισμού είναι τα εξής:

Οριστέα έννοια: φανατισμός

Γένος: τυφλή υπακοή σε μια ιδέα

Ειδιοποιός διαφορά: την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο...ενστερνιστεί.

Έπειτα («Στην έννοια...επιμονή»), ο συγγραφέας αναλύει περαιτέρω την έννοια φανατικής ιδέας και για το λόγο αυτόν ο ορισμός είναι αναλυτικός.

Στη συνέχεια, εντοπίζεται η αντίθεση ως τρόπος ανάπτυξης καθώς ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την έννοια του φανατισμού σε αυτήν του ενθουσιασμού. Τέλος, χρησιμοποιεί ως τρόπο ανάπτυξης το αίτιο-αποτέλεσμα, εφόσον αναφέρει τις συνέπειες που απορρέουν από τον ενστερνισμό μίας φανατικής στάσης και νοοτροπίας και οι οποίες μεταφράζονται σε μισαλλοδοξία και ένα πνεύμα μανιώδους προσηλυτισμού με τη χρήση βίαιων και απάνθρωπων μέσων.

3. Στην όγδοη παράγραφο του κειμένου, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική. Ειδικότερα, τα μέσα με τα οποία την επιτυγχάνει είναι το επιχείρημα και τα τεκμήρια που παραθέτει. Συγκεκριμένα, το επιχείρημα εντοπίζεται στην πρώτη περίοδο της παραγράφου («Η διαφορά ανάμεσα στους Διαφωτιστές...πολιτικός»). Στη συνέχεια, παραθέτει ως τεκμήρια παραδείγματα ιστορικών προσώπων που ενσάρκωσαν το φανατισμό («Τορκεμάδα», «Καλβίνος», «διάφοροι Γκέμπελς»), με σκοπό να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του.
4. Η επικράτηση ενός κινήματος φανατικών στον κοινωνικό χώρο προκαλεί και διευκολύνεται από την υιοθέτηση εκ μέρους των μαζών ενός πνεύματος κομορμισμού. Ο κομορμιστής ως άτομο το οποίο ταυτίζεται απόλυτα με τα κοινωνικά πρότυπα και εν γένει λειτουργεί συμβατικά, εύλογα μπορεί να υποταχθεί σε φανατικές ιδέες λόγω της δειλίας που επιδεικνύει να υπερασπιστεί τα πιστεύω του αντιπαρατιθέμενος σε απόψεις και πεποιθήσεις. Κατ' επέκταση, παρόλο που ψυχικά δε συμβιβάζεται με τα φανατικά ιδεώδη, νομοτελειακά γίνεται υποτελής τους, καθώς δε διαθέτει το θάρρος να υψώσει μπροστά τους το ανάστημά του. Ειδικότερα, φοβάται τη σύγκρουση με το φανατικό, ο οποίος, αντίθετα, συνιστά παθιασμένο πρεσβευτή των ακραίων και εσφαλμένων ιδεωδών του και, κατά συνέπεια, υποτάσσεται άκριτα στις αλήθειες του δεύτερου αποδεχόμενος να απωλέσει κάθε ιδιαιτερότητά του.
5. Η λέξη «υπηρετούμε» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.
Αναφορική λειτουργία: Οι δούλοι στην αρχαιότητα υπηρετούσαν υποτακτικά τους κυρίους τους.

Η λέξη «στάσης» απαντάται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Ο πόνος στον αυχένα οφείλεται συχνά στην κακή στάση του σώματος.

Η λέξη «καταδιωχθεί» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Οι αστυνομικές αρχές καταδιώκουν το δράστη του ειδικού εγκλήματος.

Η λέξη «πολέμους» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την αναφορική της λειτουργία.

Ποιητική λειτουργία: Ο πόλεμος που παρατηρείται ανάμεσα στους νέους και τους ώριμους οφείλεται στο χάσμα των γενεών.

Η λέξη «διδάξει» στο κείμενο χρησιμοποιείται με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Ο συγκεκριμένος καθηγητής διδάσκει Αρχαία ελληνικά και συγκεκριμένα φιλοσοφικά κείμενα.

Η λέξη «πρόσβασης» απαντάται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Οι τουρίστες συχνά δεν καταφέρνουν να έχουν πρόσβαση σε ερημικές παραλίες λόγω του βραχώδους εδάφους.

Νέοι και Νέες,

Καθώς οι εκδηλώσεις φανατισμού συνιστούν καθημερινό φαινόμενο, με κίνδυνο να καθιερωθούν στο συλλογικό ασυνείδητο ως φυσιολογικές κοινωνικές πρακτικές, είναι εύλογο να εκφράζει κανείς τον έντονο προβληματισμό του σχετικά με την έξαρση του εν λόγω πολυπρόσωπου και ακραίου φαινομένου. Γι' αυτόν το λόγο, ως μέλος της Βουλής των Εφήβων λαμβάνω το λόγο στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξάγεται σήμερα με θέμα «Φανατισμός και Παιδεία» για να αναφερθώ στα αίτια που το τροφοδοτούν, καθώς και να συστησω τρόπους μέσω των οποίων η σχολική κοινότητα θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην αντιμετώπισή του.

Πρωτίστως, οι ρίζες των ακραίων και δογματικών εκδηλώσεων εντοπίζονται κατά βάση στη σύγχρονη δομή της κοινωνίας, η οποία έχει οδηγήσει στην αλλοτρίωση του ατόμου. Ειδικότερα,

- Το χαμηλό πνευματικό επίπεδο, σε συνδυασμό με την ελλιπή παιδεία που παρέχεται, αδυνατούν να συνδράμουν τον άνθρωπο στη διεύρυνση της κριτικής του σκέψης και των πνευματικών του οριζόντων, με αποτέλεσμα την εύκολη χειραγώγηση και τον εξανδραποδισμό του από φανατικές ιδεολογίες.
- Οι στερεότυπες αντιλήψεις που διακινούνται στο περιβάλλον της οικογένειας, του σχολείου αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας αποτελούν τροχοπέδη στην καλλιέργεια της κριτικής οξυδέρκειας του ατόμου, με συνέπεια την αδυναμία διάκρισης της αλήθειας και την εύλογη υιοθέτηση εσφαλμένων φανατικών πεποιθήσεων.
- Η μονομερής και κατευθυνόμενη, από πάσης φύσεως συμφέροντα, λειτουργία των Μ.Μ.Ε. στοχεύει στην άμβλυνση των πνευματικών αντιστάσεων του ατόμου, καθώς επενεργεί απευθείας στο υποσυνείδητο καταστέλλοντας την κριτική επεξεργασία των μηνυμάτων. Συνεπώς, ο ενστερνισμός ακραίων τάσεων και ιδεολογιών καθίσταται εύκολο εγχείρημα.
- Η άσκηση προπαγάνδας από αυτόκλητους «σωτήρες» σκοπό έχει τη χειραγώγηση της εύπλαστης μάζας και τον αποπροσανατολισμό της από τα ευγενή ιδανικά, εμφυσώντας της ακραία εθνικιστικά ιδεώδη, τα οποία αποδέχεται άκριτα και άβουλα.
- Ιδιαίτερα οι νέοι, όντες ευάλωτοι, ενθουσιώδεις και εύπιστοι, στην προσπάθειά τους να αποκοπούν από τα παραδοσιακά κοινωνικά και πολιτικά πρότυπα τα οποία αποστρέφονται, αγκιστρώνονται σε νέες και ακραίες ιδεολογίες και αυθεντίες μεσσιανικού χαρακτήρα.
- Το τεχνοκρατικό πνεύμα της εποχής σε συνδυασμό με την έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας αλλοτριώνουν τον άνθρωπο από τις πανανθρώπινες αξίες, με συνέπεια να καθίσταται εύκολα πρεσβευτής ακραίων φανατικών ιδεολογιών και πεποιθήσεων.
- Η ανασφάλεια του σύγχρονου ανθρώπου σε συνδυασμό με την αγανάκτηση που νιώθει λόγω της κρίσης των κοινωνικοπολιτικών δομών εύκολα τον ωθούν στη μαζοποίηση και την τυφλή προσήλωσή του σε ακραίες απόψεις που υπόσχονται την ανατροπή της διαμορφωθείσας προβληματικής συγκυρίας.
- Τα υλιστικά πρότυπα της εποχής και η ταυτόχρονη αποσιώπηση του αντίρροπου λόγου των πνευματικών ανθρώπων από τους μοχλούς άσκησης προπαγάνδας μετατρέπουν το άτομο σε ένα ατομοκεντρικό και εγωπαθές ον, το οποίο έχει απωλέσει κάθε ψήγμα αλτρουισμού και αλληλεγγύης. Άμεση απόρροια αυτού είναι η υιοθέτηση φανατικών και απάνθρωπων συμπεριφορών, με στόχο την ικανοποίηση κάθε ιδιοτελούς σκοπού.
- Η ηθική κρίση σε συνδυασμό με την έλλειψη ανεκτικότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας οδηγούν συχνά το σύγχρονο άνθρωπο στη φανατική απόρριψη «ξένων» και «απειλητικών» κοινωνικών, πολιτικών, θρησκευτικών, αθλητικών και άλλων πεποιθήσεων.

Τα αίτια της διάδοσης του φαινομένου του φανατισμού καταδεικνύουν την ανάγκη ριζικής αντιμετώπισης του προβλήματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, υπογραμμίζοντας τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο χώρος της εκπαίδευσης. Ως μικρογραφία της κοινωνίας και φορέας των ανθρωπιστικών ιδεωδών, το σχολείο είναι σε θέση να καταπολεμήσει τη μισαλλοδοξία και να εμφυσήσει στους νέους ευγενή ιδανικά, προκειμένου να αντιστέκονται στην εκφοβιστική προπαγάνδα των φανατικών θέτοντας την έλλογη σκέψη στην υπηρεσία της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Συγκεκριμένα:

- Με τη συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και ειδικών συμβούλων όπως ψυχολόγων, η σχολική κοινότητα μπορεί να διοργανώσει ενημερωτικές ημερίδες, διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές κ.ά., αποβλέποντας στην πληροφόρηση όλων όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σχετικά με το πρόβλημα του φανατισμού, τις προσλαμβάνουσες διαστάσεις του και τις ολέθριες επιπτώσεις του τόσο στο ενδοσχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

- Σε αυτήν την εκστρατεία ενημέρωσης και αφύπνισης των νέων μπορούν να συνεισφέρουν προβεβλημένες προσωπικότητες του κοινωνικοπολιτικού βίου, όπως δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, αθλητές, θρησκευτικοί ηγέτες και ειδήμονες, όπως κοινωνιολόγοι, καθώς και θύματα του φανατισμού ή μετανοημένοι «θύτες», οι οποίοι με το δημόσιο έρεισμά τους, την ειδική τους κατάρτιση και τις βιωματικές τους εμπειρίες αντίστοιχα είναι σε θέση να μεταδώσουν ένα ηχηρό μήνυμα ανθρωπισμού εναντίον της μισαλλοδοξίας και του δογματισμού, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση υγιών προτύπων.
- Το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και το πνεύμα ανεκτικότητας, αλτρουισμού και αλληλεγγύης θα προάγει, στη συνέχεια, η ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών εκ μέρους των νέων με αποδέκτη το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η εθελοντική διοργάνωση εκδηλώσεων με χαρακτήρα αντιφασιστικό, αντιρατσιστικό, αντισεξιστικό κ.ά. κρίνεται επιβεβλημένη για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης αλλά και την εμπειρική κατανόηση της αξίας της ενεργούς κοινωνικής δράσης από πλευράς των μαθητών ως αντίδοτου στην παθητικότητα και τη μαζοποίηση που «εκτρέφουν» τους φανατικούς πολίτες.
- Ταυτόχρονα, για μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος που δε θα εξαντλείται σε μεμονωμένες δράσεις, το ίδιο το περιεχόμενο της παιδείας οφείλει να μην περιορίζεται στο στενό πλαίσιο παροχής στείρας γνώσης αλλά να προσανατολιστεί στην παροχή ευρέων ανθρωπιστικών ιδεωδών και αξιών που θα προάγουν την αποδοχή του Άλλου μέσα σε ένα πνεύμα ισότητας.
- Στο ίδιο πνεύμα, η μύηση στην τέχνη και η γνωριμία με τα πολιτισμικά επιτεύγματα διάφορων λαών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να εμπνεύσουν το θαυμασμό και, κατ' επέκταση, το σεβασμό για την ιστορία και την κουλτούρα των εθνών του κόσμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς και ηθικούς ορίζοντες των νέων και προωθώντας την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην πολυπολιτισμική κοινωνία.
- Το περιεχόμενο της ανθρωπιστικής παιδείας μπορεί να υποστηριχθεί μόνο μέσω μίας εκπαιδευτικής διαδικασίας που θα ευνοεί το διάλογο διδασκόντων-διδασκόμενων με μια πληθώρα πηγών διδακτικού υλικού, δίνοντας έμφαση στις αξίες του ανθρωπιστικού πολιτισμού και της δημοκρατίας και ενθαρρύνοντας τη δημιουργική συμμετοχή του νέου στη μάθηση μέσω της αυτενέργειας και της διερευνητικής μεθόδου.
- Ως εκ τούτου, η παθητική αποδοχή θεωριών και απόψεων που διδάσκονται με δογματικό τρόπο στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου θα αντικατασταθεί από την καλλιέργεια πνεύματος αμφισβήτησης και διαλλακτικότητας, το οποίο θα επιτρέπει στους νέους την επιβεβαίωση ή απόρριψη της ορθότητας ή σφαλερότητας των κοινωνικών προτύπων και στερεοτύπων μέσω της γνώσης και της άσκησης στην κριτική σκέψη.

Από τα παραπάνω συνάγεται με σαφήνεια ότι το σχολείο, μέσω του πνευματικού και κοινωνικοποιητικού του ρόλου, δύναται να συμβάλει αποφασιστικά στην καταπολέμηση απειλητικών για την κοινωνική συνοχή φαινομένων όπως ο φανατισμός. Μέσω της συμβολής του, οι δογματικές θέσεις και οι συνακόλουθοι βίαιοι τρόποι επιβολής τους σταδιακά μπορούν να εκλείψουν, ενώ ως αντίβαρο στο φανατισμό θα δημιουργηθούν πρότυπα κοινωνικού ήθους που θα εμποδίζουν την ανάπτυξη τάσεων κομφορμισμού και παθητικοποίησης.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Επιμέλεια

Μανδαλάκη Στέλλα • Μπλαβάκη Κατερίνα • Κόρκακα Σάνδη